

Cemil PASLI -İNSANİ YAŞAM DERNEĞİ

cmpasli@gmail.com

YÖNETİŞİM VE STK' LARIN ROLÜ VE ÖNEMİ¹

İyi yönetim, toplumun kritik ihtiyaçlarının giderilmesi bakımından kamusal kaynakların ve sorunların etkin ve etkili yönetimi anlamına gelmektedir.²

İyi yönetim ve etkin bir kamu sektör yönetimi sosyal değişimin ve başarılı bir ekonominin temel ayağını oluşturur. Özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yönetişimin önemli bir yönünü oluştursa da, aslında bu kavram devletin kurumlarını ifade eder. Bu anlamda, bir ülkenin sorunlarının kapsamlı yönetimi bakımından gerekli siyasal ve yönetsel kuralları anlatır.

Uluslar arası alanda iyi yönetişimin birbirinin üzerine oturabilecek üç temel unsurunun olduğu söylenebilir. Bunlar katılım, sorumluluk ve hakkaniyet şeklinde belirtilebilir.³

Bu üç temel prensibin yanında bunlarla yakından ilgili olmak üzere bütün iyi yönetim tariflerinde şeffaflık, yolsuzluklarla mücadele, demokrasi ve desantralizasyon gibi unsurlara da yer verilmektedir.⁴

"Yönetişim" tabirinin siyasal bilimlerin sınırını aşmış günlük kullanıma geçişte ara dönem yaşadığımızı ifade edebilirim. bir kavram.

"Yönetme" kelimesini tek taraflı olmaktan çıkartıp, yönetilenlerin de dahil olduğu karşılıklı bir etkileşime konu ediyor.

"İyi yönetim" (goodgovernance) tabiri, yönetilenlerin de paydaş olarak katıldığı, demokratik süreçlerin katkısıyla ortaya çıkan hızlı, ucuz, verimli ve kaliteli kamu hizmetini ifade ediyor. Yönetmek, artık modası geçmiş bir kelime. Kamu hizmeti verenler artık yönetmiyor, toplumun ihtiyaçlarına, onların önceliği ve tercihlerine göre hizmet üretiyorlar.

Günümüzde uluslar arası organizasyonlar, yaptıkları işlerde sadece üye devletlere karşı değil, sivil toplum örgütlerine, bireylere ve diğer devlet dışı aktörlere karşı da sorumluluğa davet edilmektedirler. Bu açıdan hükümet dışı organizasyonlar (NGO) çok uluslu organizasyonları sorumlulukları bakımından sürekli uyarmaktadırlar. Çok uluslu organizasyonlar onları kuran üyelerine ve devletlerine karşı sorumludurlar. Oysa NGO'lar devletlerin sadece halkın isteklerini taşıyan birer araç olduklarını ve bundan dolayı kurumların asıl sorumluluklarının halka karşı olması gerektiğini ileri sürmektedirler. Bu açıdan sorumlulukların belirlenmesinde NGO'ların etkinliğinin göz ardı edilmemesi gerekir.

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir'de düzenlenen 'Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi' nde bildiri olarak sunulmuştur

²Progress in GoodGovernance since theSocialSummit, (ECA),
<http://www.un.org/depts/eca/summit/govkenya.htm>, s.1-2

³NgairWoods, "GoodGovernance in International Organization", Global Governance, Boulder, Jan-Mar. 1999, Vol.5,Iss.1, s.44

³ NgairWoods, "GoodGovernance in International Organization", Global Governance, Boulder, Jan-Mar. 1999, Vol.5,Iss.1, s.44

Yönetişimin kamu,yerel yönetimlerde etkin bir şekilde sağlanmasında , yönetimde STK'lara imkan ve fırsat verilmesiyle mümkündür.

Toplumun örgütlü temsilcilerinden oluşan STK mensupları Kamu ve Yerel Yönetimlerde aktif rol alarak halkın yönetime bizzat katkı vermesini sağlayacaktır.

STK'ların yönetimde paya sahip olması bir taraftan hizmet kalitesini artırırken,diğer taraftan halkın memnuniyet ve motivasyonuna olumlu anlamda ciddi katkılar sunacaktır.

Bu konuya somut birkaç örnek vermek gerekiyor.

1.Konya İlimizde ihtiyaç olan Amatem'in yapılması konusunda Konya Platformu Derneği'nin hem kararların alınması sürecinde,hem binanın yapılmasının üstlenilmesi şeklinde,hem de şu an dahi kurumun işleyişi konusunda Konya Platformu Derneği aktif olarak yönetime her aşamada olumlu katkılar sunmaktadır.⁵

2.ASPB Kurumlarında bakılan çocukların aile yanında bakılmasında en önemli modellerden olan 'Koruyucu Aile'nin Konya İlinde yaygınlaştırılmasında yine Konya Platformu Derneği'nin çalışmalarının gözle görülür katkıları olmuştur.⁶

3.3194 sayılı kanunla kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının icra kurulu olan Mütevelli Heyetinde kanunun 7. Maddesinin 2. Fırkasının amir hükmü gereği 2 seçimle gelen sivil üye bulunmak zorundadır.Uygulamada, yönetişimde 2 sivil üyenin katılımının katkısı görülmüş büyükşehirlerde 3. bir kişi belirlenebileceği hükme bağlanmıştır.⁷

4.Merkezi Konya İlimizde olan ADEF (Aile Dernekleri Federasyonu) ülkemizin en önemli önceliklerinden olan Aile Eğitimleri konusunda Türkiye genelinde 18 eğitimciyle yüzlerce eğitim yapmakta, bu eğitimlere Kamu Görevlileri de destek vermektedir.⁸

5.Konya'da Kimsev (Kimsesizleri Koruma Vakfı) , Konya Büyükşehir Belediyesi ve Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından ortak bir protokolle 2007 yılından bu güne işletilen Kimsev Yetiştirme Yurdu dezavantajlı gruplara verilen en güzel hizmet örneklerinden.Dezavatajlı gruplara verilen tüm hizmetlerde mutlaka işe gönlünü koyacak bir STK bulunmalı.⁹

6.Konya ilinde Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi,Aydınlar Ocağı v.b. gibi tüm STK ların Konya Büyükşehir Belediyesi ile yapılan tüm kültürel etkinlikleri belli prensiplerle ortak yapma kararı neticesi ortay muazzam bir kültür çeşitliliği çıkıyor.Faaliyetler birlikte planlanıp ortak bir bültenle duyuruluyor.

7.İstanbul'da Koruma altındaki çocuklarımızın kaldığı 22 adet Çocuk Evinin Mutlu Yuva Mutlu Aile Derneğince işletilmesi Kamu-STK birlikteliğinin en güzel örneklerindedir.¹⁰

⁵<http://www.konyaplatformu.org/default.aspx>

⁶<http://www.konyaplatformu.org/default.aspx>

⁷<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.3294&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=>

⁸<http://www.edef.com.tr/2014-etkinlik.php>

⁹<http://www.belge.com.tr/arc/belgeci/mustafa.php?sayfa=yazi&yno=151>

¹⁰<https://www.mutluyuva.org/anasayfa>

8.Hollanda Amsterdam merkezli 1520 yılında kurulmuş Spirit Foundation 0-18 yaş arası dezavantajlı çocuklar ile ilgili 180 farklı paket programla çalışmalar yapan bir STK.Devlet belirli anlaşmalar çerçevesinde çocukları önce Çocuk Polisi vasıtasıyla alıyor ve Spiritv.b. vakıflara yönlendiriyor ve yapılan iş karşılığı ücret ödüyor.¹¹

Bir toprağın, bir coğrafyanın fethedilmesinde, kazanılmasında, orada hâkimiyet kurulmasında kısaca gerçekten "vatan" haline getirilmesinde askeri güçten daha önemlisi gönüllerin fethedilmesi gerekliliğini insanlık tarihi bize defalarca göstermiştir.

Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında da en büyük pay askeri fetihlerden ziyade "gönüllü hareketler" tarafından yapılmış olan "gönül fetihleri" ne aittir. İslam'ın Anadolu'daki yayılışında - AşıkPaşazade'nin yaptığı dördü tasnif "şablon" olarak tarihçiler tarafından kullanılmıştır- dört grup etkili olmuştur. Bunlar:

1.Gaziyanı Rum,

2.Bacıyanı Rum,

3.Ahiyanı Rum,

4.Abdalanı Rumdur.¹²

Bu dört grup 900'lü yıllardan itibaren Anadolu'ya gelmiş ve birbiriyle kardeşlik, dayanışma duyguları içinde faaliyet göstermişlerdir. Gaziler, Bacılar, Ahiler ve Abdallar Peygamberimizin Hz Ali'ye söylediği hadisi ideal olarak almışlar ve hiçbir zaman hadisin manasını unutmamışlardır. Resulullah Hayber'in fethiyle görevlendirdiği Hz Ali'ye şöyle demişti: "Vallahi senin vesilenle bir kişinin imana, hidayete ermesi, üzerine güneş doğan her şeyden daha hayırlıdır. "¹³

Çoğu Türkmen olan bu gaziler Anadolu'daki İslami faaliyetleri "örgütlü davet" şeklinde yürütüyorlar ve bu dört grup birbirleriyle yardımlaşıyor, birbirlerinin eksikliğini tamamlıyorlardı. Bunlar sosyal yardımlaşma müesseseleri kuruyor, toplumda yardıma ihtiyacı olan çocuk, yaşlı, borçlu, garip, misafir herkese merhamet kanalları oluşturuyor ve "kimsesiz ve muhtaç" herkese sahip çıkıyorlardı.

Anadolu Gazileri yıllar süren davet ve gayri nizami gazalar sonucu ülfet peyda ettiği Anadolu'nun Rum halkıyla yaşamaya alışmışlardı. Zaten Gazilerin mücadele ettiği asilzadeler, toprak ağaları, tekfurlar ve Bizans yönetimi Anadolu halkını yıllardır sömürerek

¹¹<http://www.spirit.nl/>

¹²DoğuştanGünümüze İslam Tarihi

canlarından bezdirmişlerdi. İşte yıllarca zulümlerden bıkmış ve şefkat ve merhameti unutmuş olan halk bu gönüllü teşekküllerde aradıklarını buluyorlardı. Hiçbir menfaat beklemeden sadece Allah rızası için yapılan bu hizmetler insanların gönlünü fethetmişti.

Gaziyan, Ahiyan, Baciyan ve Abdalan hareketi bugünkü tabiriyle birer "gönüllü kuruluş" hüviyetinde idi. Kendisini İslam'a adayan fertlerin disiplinli, inanç, duygu, düşünce ve eylem birliğini bünyelerinde gerçekleştirdikleri cemaat hareketleriydi. Temelini istibdat ve maddi güce dayalı saltanatın değil, sevgiye, inanca dayalı kardeşliğin oluşturduğu bu cemaatlerde faziletlerin tümünü içine alan "fütüvvet" ilkesinin ayrıcalıklı bir yeri vardı. Cömertlik, mertlik, cesaret, kahramanlık, tevazu, hilm, şefkat, hoşgörü, ülfet, muhabbet, meveddet ve fedakârlık gibi tüm faziletleri bünyesinde toplayan "fütüvvet" in tarihi çok eskilere dayanmaktadır.

Tüm İslam topraklarında bir hasbi faziletli ordusu olarak yaşayan fütüvvet teşkilatlarının Anadolu'daki uzantısı Ahilik olmuştur. Genellikle esnaf, tüccar, zanaatkârlar arasında yaygın bir meslek kuruluşları gibi de çalışan Ahiyanı Rum Gazilerin ekonomik kolu olarak faaliyet gösteriyorlardı. Baciyanı Rum Gazilerin hanımları olup onlarda İslami faaliyetlerini kadınlar arasında sürdürüyorlardı. Gazi, Ahi ve dervişler üçlü bir saç ayağı oluşturmuşlar ve Anadolu fethinin gerçek kahramanları olarak tarihe geçmişlerdir.

Öneriler:

Bu uygulama misallerini çoğaltmak mümkün.Halkın örgütlü şekli olan STK ların Kamu ve Yerel Yönetimlerin yönetim kademelerinde mutlaka etkin bir şekilde yer almasının yanında , tüm hizmetler için verilen örneklerde olduğu gibi ortak protokollerle hareket edilmeli özellikle insana temas eden hizmetlerin bir ucundan bir STK nın tutması sağlanmalıdır.

Yukarıda örneklerini verdiğimiz Kamu-Yerel Yönetim STK ortak çalışmalarının alt yapısı mevzuatla güçlendirilmeli ve teşvik edilmelidir.

Belediyelerin kent meclislerini toplanmaları sağlanmalıdır.

Kamu ve Yerel Yönetim mümkün olan en kısa zamanda STK ların yapabileceği hizmet alanlarını onlara kaynaklarıyla birlikte terk etmeli kendisi danışmanlık ve denetim yapmalıdır.

Göçmen kuşların hizmeti için dahi vakıflar kurmuş bir geleneğin takipçileri olarak her hayırlı işte bir eli kamu ve Yerel Yönetim tutarken diğer eli mutlaka ama mutlaka STK nın tutması konusunda gereken tüm adımlar atılmalıdır.Halka dayanan ve gücünü halktan alan en güzel yönetim sistemi budur.
